

УДК 343.9:[351.72:343.35]

Шевелев Костянтин Євгенович,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального права та кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, Харків, Україна

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ У БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Структура, принципи, правові засади функціонування, основи бюджетного процесу та міжбюджетних відносин і відповідальність за порушення бюджетного законодавства визначаються Бюджетним кодексом України. Одним з основних принципів є принцип цільового використання бюджетних коштів.

Разом з тим, ні КК України, ні інші законодавчі акти не містять чіткої вказівки на вичерпний перелік злочинів, що вважаються корупційними кримінально-караними діями, на відміну від КПАП, що систематизував адміністративні корупційні дії в одну главу.

На мою думку, до злочинів зазначеної категорії слід насамперед віднести кримінальні правопорушення, передбачені ст. 191, 210, 364, 365, 366 КК України.

Найбільша кількість злочинних посягань відбувається при розподілі бюджетних коштів за програмами. Розглянемо деякі приклади таких випадків.

Так, у 2013 році на території «N» області виявлено факти незаконного отримання коштів для фінансування програм «Докорінне поліпшення земель», «Здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення короткострокових кредитів», за іншими напрямками.

Зокрема, прокурором «N» району 20.02.2013 р. розпочато кримінальне провадження за фактом незаконного заволодіння службовими особами сільськогосподарського приватного підприємства шляхом зловживання своїм службовим становищем та службового підроблення, коштами Державного бюджету в розмірі 1750 тис. грн за ознаками злочинів, передбачених ч. 2 ст. 191, ч. 2 ст. 364, ч. 2 ст. 366 КК України.

Службові особи вказаного підприємства з метою незаконного отримання бюджетних коштів, що виділяються державою на оплату робіт з докорінного поліпшення земель, виготовили завідомо неправдивий документ — акт про приймання робіт з хімічної меліорації ґрунтів,

до якого внесли дані, що не відповідають дійсності, про те, що згідно з проектно-кошторисною документацією проведено роботи з хімічної меліорації ґрунтів на площі 106,6 га на суму 1750 тис. грн. Після цього, використовуючи зазначений документ, через органи Державного казначейства незаконно отримали у 2012 р. 1750 тис. грн з Державного бюджету.

Під час розслідування зазначеного кримінального провадження встановлені численні порушення у діяльності службових осіб Головного управління агропромислового розвитку Житомирської обласної державної адміністрації та суб'єктів господарювання при вирішенні питання щодо фінансової підтримки сільгосппідприємств через механізм здешевлення кредитів за рахунок коштів Державного бюджету України. Для визначення суб'єктів-отримувачів відповідних бюджетних коштів головою держадміністрації затверджений склад комісії, діяльність якої регламентується наказом Міністерства аграрної політики України від 10.03.2004 р. № 73 «Про затвердження Порядку проведення конкурсу щодо визначення переліку підприємств агропромислового комплексу для надання фінансової підтримки через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів». Посадові особи цієї комісії не дотримувалися вимог, визначених нормативними актами, документи претендентів належним чином не перевірялись, до участі у конкурсі допускалися суб'єкти, які для здійснення фінансової підтримки підприємств агропромислового комплексу через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів не мали права на отримання відшкодування відсоткової ставки.

Прокуратурою області 10.04.2013 р. розпочато кримінальне провадження стосовно службових осіб Головного управління агропромислового розвитку обласної державної адміністрації за ознаками злочинів, передбачених ч. 2 ст. 210, ч. 2 ст. 364 КК України, які, зловживаючи своїм службовим становищем, протягом березня-квітня 2012 року незаконно допустили до участі у конкурсі на отримання фінансової підтримки претендентів «Особа1» та «Особа2», які за результатами господарської діяльності на вказаний період не мали прибутків і, відповідно до зазначеного Порядку, не могли отримати з Державного бюджету компенсацію за довгостроковими кредитами.

Далі службовці прийняли незаконні рішення про надання підприємствам фінансової підтримки як відшкодування відсоткової ставки за довгостроковими банківськими кредитами. Внаслідок вказаних дій упродовж 2010–2012 рр. «Особа1» та «Особа2» незаконно отримали з Державного бюджету понад 5000 тис. грн компенсації.

Крім того, є факти використання бюджетних коштів, передбачених для оздоровлення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, малозабезпечених, постраждалих від наслідків аварії на ЧАЕС, не за цільовим призначенням.

Так, службові особи «Н» міського дитячого санаторно-курортного медичного об'єднання, порушуючи вимоги постанови Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 р. № 323 «Про організаційне і фінансове забезпечення відпочинку і оздоровлення дітей в Україні» надали путівок на суму понад 310 тис. грн дітям, які не мають відповідного статусу. За даним фактом прокуратурою області 20.02.2006 р. порушено кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 364 КК України.

Таким чином, наведена різноманітність кримінальних посягань (яка далеко не є вичерпною) у бюджетній сфері дає можливість усвідомити необхідність включення до кримінального кодексу України відповідного переліку корупційних злочинів, адже основними критеріями оцінки ефективності роботи правоохоронних органів є своєчасність реагування на порушення закону, повнота використання наданих повноважень, фактичне поновлення порушених прав та інтересів, відшкодування державі завданих майнових збитків, притягнення винних службових осіб до відповідальності та вжиття відповідних заходів з метою реального усунення порушень законодавства.

Список використаних джерел

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — [7-те вид., перероб. та доп.]. — Київ : Юридична думка, 2010. — 1288 с.
2. Про Державне казначейство України : Указ Президента України № 335/95 від 27.04.95 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1932-12/page>.
3. Положення про Державне казначейство : постанова Кабінету Міністрів України № 590 від 31.07.95 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1961-17/page>.
4. Судова практика розгляду кримінальних справ про службові злочини з ознаками корупційних діянь : узагальнення від 01.04.2008 Верховного Суду України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uristinfo.net/adminpravo/131-ra-kaljuzhniy-naukovo-praktichnij-komentar-kupap/3421-glava-15-administrativni-pravoporushennja-scho-posjagajut-na-vstanovlenij-porja>.
5. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих витрат за кредитними операція-

- ми банків : постанова Національного банку України № 279 від 06 липня 2000 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1407248314431493>.
6. Порядок проведення конкурсу щодо визначення переліку підприємств агропромислового комплексу для надання фінансової підтримки через механізм здешевлення коротко- і довгострокових кредитів : наказ Міністерства аграрної політики України від 10.03.2004 № 73 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/print1407248314431493>.
7. Про організаційне і фінансове забезпечення відпочинку і оздоровлення дітей в Україні : постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.1997 № 323 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://kodeksy.com.ua/norm_akt/source-КМУ/type-Постанова/323-97-п-14.04.1997.htmКУпАП.

Одержано 01.03.2016